

HECKENAST GUSZTÁV

könyvkiadó-hivatalában Pesten, (egyetem-utca 4. sz.) megjelent és minden könyvárusnál kaphatók:

az 1870. évre szóló általánosan kedvelt dús tartalmu

NAPTÁRAK

ugymint:

Lidércz-naptár.

Rém-történetek, kalandok, bünesetek, lélekjelenések stb. gyűjteménye. Sok képpel. Ára 60 kr.

NEVESSÜNK!

Uj humorisztikus naptár.

Ára 40 kr.

István bácsi naptára.

Szerkeszti Majer István. — Ára 50 kr.

Protestáns képes-naptár.

Szerkesztette Ballagi Mór, tanár. Ára 50 kr.

Falusi gazda naptára.

Szerkeszti Dr. Farkas Mihály, földbirtokos. — Ára 80 kr.

Borászati naptár.

Szerkeszti Gyürky Antal. — Ára 80 kr.

Honvéd-naptár.

A magyar nép számára. Szerkeszti Áldor Imre. — Ára 60 kr.

Első magyar

katonai naptár.

Magában foglalja a honvéd-törzstisztek arcképesarnokát és az új honvédtisztikar névsorát. Szerkeszti Bethlen Olivér, a „Honvédelmi” lap szerkesztője. Ára 60 kr.

Népzászló-naptár.

A magyar nép számára. — Szerkeszti Áldor Imre. — Ára 40 kr.

Balpárti népnaptár.

Balpárti polgártársai számára. — Szerkeszti Vasgyúró Tamás. — Ára 50 krajczár.

A magyar gazda

tárcza-naptára.

Szerkeszti Kégly Sándor. — Kemény vászonkötésben 1 ft.

Jó barát.

Nagy képes naptár.

Szépirodalmi és ismeretterjesztő tartalommal, terjedelmes és pontos tisztí névtárral, számos képpel. Szerkeszti Réthi Lajos. — Ára 1 forint.

Országgyűlési naptár.

Az országgyűlésre vonatkozó s más érdekes közleményekkel. Szerkeszti Szemes Pál. — Ára 60 kr.

Magyar családi naptár.

Ára 60 kr.

Neuer illustrirter

Wolfs-Kalender

für Ungarn und Siebenbürgen.

Ára 50 kr.

Határidő-naptár,

hivatalnokok, ügyvédek, jegyzők, orvosok, gazdatisztok számára. Kötve 1 forint 20 krajczár.

Magy. nők házi naptára.

Szerkeszti Benyiczky Irma. — Ára 60 kr.

Kisgazdák naptára.

A magyar nép számára. — Megirta egy kisgazda. — Ára 30 kr.

Előfizetési feltételek: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 10 ft. — Fél évre 5 ft.

Csupan Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 ft. — Fél évre 3 ft. — Csupan Politikai Ujdonságok: Egész évre 5 ft. — Fél évre 2 ft. 50 kr.

Hirdetési díjak, a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságokat illetően: Egy négyzet hasábított petit sor vagy annak helye egyszeri iktatásnál 10 krba, háromszori vagy többszöri iktatásnál csak 7 krba számítatik. — Kiadó-hivatalunk számára hirdetményeket elfogad Bécsben: Oppelik Alajos, Wollzeile Nro. 22. és Haasenstejn és Vogler Wollzeile Nro. 9. — Bélyeg-díj külön minden iktatás után 30 krajczár.

Zrinyi Ilona.

(1643—1703.)

E név, történelmünkben a legfenségsőbb női, anyai és honleányi erény személyesítője. Magas rangban születve, házasság által még magasabbra emelkedve, a sors viszontagságai által mégis folyvást üldözve s épen legszentebb érzelmeiben támadva meg; kevés szerencse-napjait annyi nemes nyugalommal és mérséklettel élvezve, a balsors csapásait oly nagy lélekkel, férfias bátorsággal s keresztényi önmegadással hordozva, jó és balszerencséjében oly „hív és nagy” Zrinyi Ilona, mint a nemes nőiség és asszonyi fenség példányképe áll előttünk.

Koszorus történetirónk Horváth Mihály egyik újabb művében e nagylelkű nő életrajzát terjeszti előnkbe, annyi új s egyenesen a még eddig feldolgozatlan kútfőből merített vonással, a mellett oly művészi egybeállítással, hogy kised művét, kivált asszonyaink és hölgyeink figyelmébe eléggé nem ajánlhatjuk. Midőn e jeles történelmi dolgozatnak Ráth Mórnál megjelent diszkidásából a nagy magyar fejedelmi asszony hű arcképét közöljük, keretül hozzá, vázlatos kivonatban legalább, megkísértjük adni az életrajz legfőbb vonásait is.

Ilona, gróf Zrinyi Péter és Frangepán Anna-Katharina grófné elsőszülött gyermeke, 1643-ban született. Három kisebb testvérével, János, Judit és Aurórával együtt, többnyire Ozalyban és Grobnikon, a Zrinyi és Frangepán családok ez ősi birtokain növekedett.

Atyja, Zrinyi Péter, a költő Miklós öccse, heves, nagyravágyó, szabadságszerető férfiú volt. Nem ke-

vésbbé tevékeny, élénk s nagyravágyó volt anyja is. Ilona korán megérteti tanulta a haza és nemzet, s abban családjuk helyzetét; s élénk érdeklődéssel vett részt az eszmék és tervek forrongásában, melyek apja és anyja lelkét eltölték, sokkal előbb, mint még tetteleg kitörhettek volna. Anyja, ki oly nagy

hatást gyakorolt férjére és bátyjára, a későbbi összeesküvés fejére s áldozataira, ki maga tartotta kezében a hazafias tervek szárait, levelezett a francia udvar külföldi követivel stb., — hogy ne öntötte volna át leányába is, kit maga nevelt, lelkiülete tevékenységét, erélyét s lángoló honszerelmét?

Valószínűleg az ő terve volt, azon tisztán politikai célú házasság is, mely Ilonát, a 22 éves, gyönyörűen fejlődött, fejedelmi alakú és lelki hölgyet, I. Rákóczi Ferenc választott erdélyi fejedelemmel összekötötte. Szerelme, legalább a nő részéről, nem volt közöttük. De családjaik helyzete s közös törekvései, jövője elég kapcsot nyújtott kezeik s lelkök egybekötésére. Az eljegyzés 1665-ben, a trencsényi fürdőben történt, hol Ilona szülőivel mulatott, s véglegénye anyjával, a szerencsétlen II. Rákóczi György özvegyével, a hitbuzgó Báthori Zsófiával volt jelen. Valószínű, hogy itt s ekkor szövöttek azon gyászos végzetű összeesküvés első határozottabb terve is, mely Zrinyi Péter és Frangepán Ferencet a verpadra, Rákóczi Ferencet börtönbe vitte s majd kényszerült tetlenségre kárhoztatva, talán kora halálának is okozója lön. A menyegzőt, a következő év tavaszán Zboró — másképp Makovicza várában Sáros megyében, a Rákócziak ez ősi birtokán, nagy ünnepélyességgel s fejedelmi fényvel ülték meg. A menyegző után Patakra vitte nejét az ifjú férj, hogy ott anyjának, az özvegy fejedelménnek is bemutassa. A pataki várban házias csöndben folyt le néhány év Ilona életéből; valódi feje-

ZRINYI ILONA.

delmi életet éltek, de Ilona valódi boldog nem lehetett. Férje csak nevét viselte a Rákócziaknak, magasabb lelki tulajdonok nélkül. Nejét gyöngöbben szeretete, de nagyvágyó lelkét nem elégíthette ki. A megszokás és női erény hozzákötötte ugyan Ilonát, de magasabb viszony, a szellemi közösség boldogító viszonya nem fejlődhetett közöttük. S néhány évig még anyai örömeik sem nyújthattak Ilona szívének kárpótlást, mert első szülötte, György, néhány napig élt csak, s aztán majdnem öt év telt el, míg leánya Juliánna (később Aspremont grófné), és pár évvel utóbb fia Ferencz (a későbbi nagy Rákóczi, erdélyi fejedelem s bujdosó) született.

A Zrinyi-Frangepán féle összeesküvés, alig tört ki 1670-ben, mindjárt szerencsétlenre is fordult. Atyja Zrinyi Péter és nagybátyja Frangepán Ferencz elfogattak, Bécs-új helyre kísértettek s hóhérbárd alatt végezték életüket. Anyja, Frangepán Katalin zárdába vitették, vele Auróra huga is, öcsese János Bécsben tartatott őrizet alatt, s még nevék is, melyhez a magyar nemzet annyi dicsősége csatlakozott, a Zrinyi név, egy ideig gúnyosan *Gnade* névre lón változtatva. Anyja megöregült. E borzasztó csapások alatt, melyek gyöngébb szívet megtörttek volna, kevés és kétes vigasz lehetett az, hogy férje, anyjának Báthori Zsófiának és a jezsuitáknak közbenjárására kegyelmet nyert, de hűség esküt kelle letenni, váráiba német őrség vetetett s roppant bündjűt fizetettek vele, mely fejedelmi vagyonokra is igen súlyosan nehezült, s melynek lefizetéseért, bár Zrinyi Ilona saját ékszerait is zálogba vetette, tetemes adósságokkal kénytelenítették terhelni magokat.

Ekkor adá az év gyszul gyermekeit, Juliát és Ferenczet, — mintha sokallná az anyja örömet — csakhamar fia születése után, 1676-ban, özvegytelvé, I. Rákóczi Ferencznek ez év júliusában történt kora halála által. Lipót király által gyermekei természet és törvényes gyámjának ismeretvéen el, azok nevelése, roppant jószágai igazgatása, várainak ellátása, sőt Sáros megyében az örökös főispáni tiszt nemely teendőinek viselése is reá maradt, s rendkívüli tevékenységét, erélyét és eszélyét vette igénybe. Családtól Munkácsra, napához ment lakni, kinek e vára a német őrségtől meg volt kímélve, s a mellett ott takarékosabban is élhetett s gondjait inkább fordíthatta gyermekei nevelésére. De már második évében ott tartózkodásuknak, oly összeütközések történtek közötté és rajongó, a vallási és politikai szabadság iránt ellenséges érzelmű, a mellett feles és uralomvágyó napa között, hogy Ilona jobbnak látta ismét elköltözni onnan, s regézi és makoviczai váraiba tenni át özvegyi lakását. De engesztelékeny szíve nem tartott haragot; s napát azután is gyakran meglátogatta, betegségekben ápolta, szeretettel virrasztott a haldokló felett s könyezve fogta be szeméit.

1677-ben, tehát midőn Ilona egy éves özvegy volt, a hír szárnyai egy husz éves ifju gróf nevét hordozták körül, kinek atyja 1670-ben a Zrinyi-Frangepán-féle összeesküvésben való részvét gyanuja miatt Árva várában ostrom alá vétetett s annak folytában ott meg is halt; ki maga, ugyanakkor, mint 13 éves fiu szökött atyja egy másik várából Likavából Erdélybe, hol szintén voltak némi anyai birtokai. A szárnyaló hír szerint ezen ifju, nagy fiatalága daczára, testben-lelekben példányképe volt egy valása és hazája szabadságáért küzdő hősnök: testére szép, erőteljes, munka- és fáradástűrő, harcban hatalmas; lelkére lángeszű, higgadt, megfontoló s mégis bátor a vak-

merőség, a gyűléseken ékesszóló, tanácsban gyors, eszközeiben a súlyos körülmények közt kifogyhatlan. — Ezen ifju: *lésmárki gróf Tökölly Imre*, kit a kurucz had már 1678-ban a maga fővezérévé választott.

Ilona szívét az ifju híre már szokatlan hevülébe hozta. S midőn találkoztak, családjuk hasonló sorsa, törekvéseik ugyanazonossága (mely okok Ilonát első férjével is összehozták vala) — hozzájárulván, mi amott hiányzott, fenséges lelkeik rokonsága is, az Ilona szívében az általa eddig egész teljességében még soha nem ismert szerelem gyuladt föl a dalias és nagysorsu ifju iránt. A bár nála 14 évvel idősebb, de mindig gyönyörű, deli és viruló özveg iránt, az ifju is lángoló szerelemre gyult. S egymással összekötött sorsukat, egymást birni, — lön ezután főhajtásuk, mit évek után, annyi akadály legyőzésével válászhattak csak, de aztán a balsors vizályaín át a sirig tartó hűségére. Az első akadály Báthori Zsófia, az osztrák házhoz s a kathol. egyházhoz hű fejedelmé ellenzése vala, ki unokái anyját egy protestáns rebelliszé menni nem engedheté. Ez akadály azonban hamar elhátrált a sors; — az özvegy fejedelmé már 1680-ban meghalt. Nagyobb gát volt az anyai kötelességzet; gyermekei vagyonát, fia jövőjét nem kockáztathatá Ilona könnyelműen az által, hogy meggondolatlanul legyen egy pártitú nevéjé, mire a bécsi udvar engedélyt s beleegyezést egyhamar meg nem nyerheté.

Ilona, napa halálával, a munkácsi vár birtokában maradt. A várban saját őrsége volt s az erőd akkoriban csaknem megviharlanak tartatván, oly fontos pontot képezett, melyet Tököllynek is kiválóan érdekben állt, a szép özvegygel együtt kére keríteni. De hiába küldött maga Tökölly is követeket az udvarhoz, kieszközölni a beleegyezést házasságába, ezt csak azon feltétel alatt volt Bécs megadni hajlandó, ha a fegyvert leteszi s a hűségére visszatér. A hazafiság összeütközésbe jött a sziv jogával s emennek vissza kelle vonulnia a magasabb kötelesség előtt. A háboru tehát 1680. tavaszán újra kitört. Ilona, békésen tartá magát munkácsi várában, hogy róla Bécsbe csak kedvező tudósítások mehessenek; sőt összeköttetésbe tette magát a felső-magyarországi parancsnokkal Capra tábornokkal s alkudozott vele azon feltételek fölött, melyek alatt Tökölly is hajlandó lehetne a békére. Kieszközölte az engedélyt, hogy a táborba szállt Tököllyvel találkozhassék. A békét nemcsak egybekelési vágyuk, hanem a körülmények is tanácsolták. A töröknek, kinek védelme alatt állt a kurucz fölkelés, holdja halványan csillogott csak; balszerencse üldözé hadait. De az udvar is élénken ohajtá a békét. S midőn arra Zrinyi Ilonát, sőt Tököllyt is őszintén hajlandónak látta: beleegyezett összekelésükbe. Ez, 1682. június 15-én, négy évi várakozás után, meg is történt Munkácson, hova Tökölly, egy szolgálatában álló dandár kíséretében, a megelőző napon, drágaságával s minden ingó vagyonával együtt, ünneplésesen bevonult volt.

A békéből ezutal sem lett semmi. S Tököllynek ez volt a legszerencsésebb éve harcaiban is. Számos várat foglalt el; néhány nevezetes esatát nyert. S a török által részint elpazarolták, részint el is rejtették. S midőn a szükség már érezhető lön, Zrinyi Ilonát a vár feladására kényszerítették. A várba, melyből Zrinyi Ilona vérző szívvél vonult ki gyermekeivel, német őrség vonult be. Tökölly kincsei lefogaltattak s Ilonának csak a magái adatok ki, vagy inkább — nagyobb részben — csak ígértettek oda, egyelőre azok is lezáróltatván. Ez azonban

Tökölly csillaga letűnt. A török Párkányánál, Bécsnél, Mohácsnál, Budánál nagy vereségeket szenvedett. Zrinyi Ilona lelke

a legnagyobb küzdelmek közt volt ez események alatt. Sorsa férjéhez volt kötve. De a török vereségei hazája felszabadulását jelölék a másfél százados barbár iga alól. Férjének, a harcok miatt távol kelletvén lennie, a hű szerető nő szívet é távollét s a folytonos aggodalom is gyötörte. Más csapások is járultak keserűségeihez. Öcsese János, pusztá gyanuból s tán épen miatta, elfogott s egy tiroli várba, hallatlan kegyetlenséggel, élő halottul falaztatott be. Mind e csapásokat azonban a magasatos lelkületű nő erős szívvél s keresztényi türelemmel hordozta. Távollévő férje rendeleteit a felvidéken pontosan és erőlyesen teljesítette, s még ő tudott leveleiben vigasztaló szókat küldeni a balsors csapásai közt olykor csüggedezőnek.

Tököllyt azonban az eddigieknél még nagyobb személyes veszedelem fenyegette. A török vezérek bizalmatlanok lettek iránta, s bevádolták őt a Portánál, mint a kinek a háboru szerencsétlen esélyei tulajdonitandók volnának. Tökölly mostoha fiát a kis Rákóczi Ferenczet akarta Stambulba küldeni, kezesül saját hűségéért. S Ilona szívében ismét azon nagy küzdelmek egyike harcolta át magát, melyek e rendkívüli asszony lelki erejét annyiszor s oly nagy próbákra vetették. Az anyja és a szerető nő küzdelme; előbb a nő látszék győzni s a szerelem; megígérte férjének, hogy átadja fiát. De végre is az anyja s a kötelesség győzött, s midőn már indulni akartak, az utolsó perczben visszatartotta fiát. Tökölly maga ment vissza a török táborba Nagy-Váradra; Ilona Munkácson maradt gyermekeivel; nem is sejtve, hogy hét évig nem fogja látni a szeretett férjét. Mindkettejüket körül fogta a veszély. Tököllyt a váradi basa elfogatta s vason küldé Konstantinápolyba; bár nemsokára ismét szabadon bocsátott s méltóságába visszahelyeztetett. Ilonát pedig, Munkács várában, mely jó formán maga maradt, a felvidéki várak közül a császári hadaknak meg nem hódolva, Capra komoly ostrom alá fogta. Három, keményebben másfél hónapig tartott az ostrom, de a vár s erős szívi asszonya, hőiesen és szerencsésen állott ellent. Ettől fogva Ilona is nyíltan harczolt a labanczok ellen. Várőrsége kicsapott s pusztitá és rontotta a vidéken a császáriakat. A következő télen azonban az ostrom ismét s még nagyobb erővel nyílt meg. Ezutal az ostromzár kitartóbban lön fentartva s Ilona az egész világtól elzárva, a szabadság mindinkább tüdőző reményével, foglyul volt Munkács várában, Tökölly meg, Magyarországból s Erdélyből is kiszorulva, többnyire az Aldunán túl, szerb földön tanyázott.

Végre is, Munkácsot árulás jezté meg. Absolon Dániel, Tököllyi kanczellárja, de Munkácsban Ilona mellett maradvá, egy megfajtás végett neki átadott titkos iratú levélből, urának oly szándékáról értesülvén, hogy a császár és pápa kegyei megnyeréseért s békefeltételül kath. hitre térni és hiveit is arra átívni vala kész. — Absolon, a buzgó lutheránus e terven elszörnyűködve, csakhogy azt kijátszhassa, később volt maga földadni s elárulni Munkácsot. Részére vonván a várnagyot Radics Endrét is, Caraffával, ki az ostrom vezénylő parancsnoka volt, alkudozást kezdettek. Az eleséget részint elpazarolták, részint el is rejtették. S midőn a szükség már érezhető lön, Zrinyi Ilonát a vár feladására kényszerítették. A várba, melyből Zrinyi Ilona vérző szívvél vonult ki gyermekeivel, német őrség vonult be. Tökölly kincsei lefogaltattak s Ilonának csak a magái adatok ki, vagy inkább — nagyobb részben — csak ígértettek oda, egyelőre azok is lezáróltatván. Ez azonban

mind kevés volt. Anyai szívére, pedig gyermekeiért tette a mit tett, várt a legborzasztóbb csapás! Elszákuították tőle. Kolonics bíbornok a bécsi püspök nevezetett a Rákóczi-árva gyámjává. Julia apáca-zárdába adatott; Ferencz pedig jezsuita-növeldebe.

Ilona is, Bécsben maga is lelevén tartóztatva, hogy leányával legalább egy fedél alatt lehessen, ugyanazon zárdába, az Orsolya-szűzekébe, vonult. S innen adta férjhez leányát gróf Aspremont osztrák tábornokhoz.

Tököllyi sorsa egy időre kedvezőbb fordulatot látszott venni, de csak hogy ismét s végkép balra forduljon. Kurucz hadaihoz a török tizezernyi segítséget adott, hogy Erdélybe törjön. A zernyesti ütközetben, melyet oly ügyességgel mint szerencsével vezérelt, nagy győzelmet nyert Heissler osztrák tábornok és Teleki Mihály egyesült seregén. Emez el is esett az ütközetben. Heissler tábornok a foglyok közt volt, Dória ezreddel együtt. Tököllyi Seben melletti táborában országgyűlést tartott s magát Erdély fejedelmévé választatta. Még azon őszön kiszorítottott ugyan Erdélyből; de legalább kezében volt az eszköz, hogy nejét kiszabadíthassa Bécs körmei közül, — az osztrák tábornok t. i. kinek váltásdíjául nejét követelte. Az e fölötti alkudozásoknak kicsértés sikere lett s Ilona Heisslerrel kicsértették. Ohajtotta volna a sokat szenvedett asszony kedves fiát Rákóczi Ferenczet is magával vinni, — de e kérése megtagadtott. S így fele szívet hazájának és gyermekeinek hagyva, fájdalmas búcsut vett lelke e kedveseitől, hogy elve többé ne is lássa őket viszont.

Tököllyi, a török földre levén szorítva, Ujpalánkáig ment neje elébe. Hét évi távollét után, öröm és bú vegyes érzelmei közt megváltozott találkozásuk. Ilona csaknem az előbbi szép, deli, fejedelmi asszony volt még; Tököllyt a harcai élet sanyaruságai megtörték, idő előtt megöregedett, megöszült, köszvény kínozta, öszögörmeyt. — A Dunán még az nap ismét átkelvén, az éjert már Rámban, Szerbországban töltötték. Itt tisztelkedék fejedelem asszonyának a csak 2500 főre olvadtt egész kurucz sereg, mely őt aztán ágyudurrögás közt kísérte el leendő tartózkodási helyére, Passarovácra. Itt tarták aztán szűkre összevont fejedelmi udvarukat. Egyszerű, kényelmetlen lakásban éltek. Mindamellet, a bőség megszokása után is, a nélkülözéseket nyugodt szívvél tűrték; sőt igyekeztek vidámságukat is fenntartani. Néha kised, családias ünnepeket rendeztek, egy-egy menyegyzőt tartottak fel a bujdosók között, farsang folytán táncz- vagy zenemulatságot adtak.

E helyt sem engedé azonban a sors megpihenőik. A töröknek még egy utolsó, mind annyinnál nagyobb vereség volt fentartva, mely Tököllyi sorsát is rosszabba fordította. A zentai győzelem elvetette a kockát a töröknek magyarországi uralma fölött. Tököllyi is részt vett az ütközetben, s onnan csak életveszélylyel, a Tiszán átuszva menekülhetett. A zentai ütközetet követett karlovi-czi békekötésben nemcsak czélját nem érthette a bujdosó fejedelem, hogy ő is a békébe befoglaltassék, — sőt Magyarországtól távolabb költöztetését is követeltetett Kis-Azsia Bythinia nevű tartományában, Nikomédia városát jelölték ki a bujdosó fejedelmi párt tartózkodási (mint ma mondanók: belebészés) hiába fordult Ilona közbenjárásért a francia udvarhoz s követségekhez, — meg kellett lenni!

Nikomédia gyönyörű vidéken feküdt, a tengerre nézve, bájós völgy nyilatában. De oly végtelen távol a szeretett hazától. S a

Az ébredőt, az alvót; Ha búsul, ha beteg: nincs szó nyájas, meleg. Minő az én szavam volt.

E szörnyű emberek!... szívem zajog, remeg. Mintha nyíl volna benne, Mert e nép sokra kész, — kísértve, nyomva lesz Az ifju lélek, elme, Ha a mag, melyet ott rosz szándék hullatott. Oh, ha mégis kikelne!...

Mert véres ő kezök, ápsis kigyó nevök, És minden utjok álnok, Nyelvök istent kiált, — orruk füstöt bocsát S lángot lehel ki szájok... Az ur mind a gonoszt, mit tele markuk oszt, Fordítsa vissza rájok!

Utáld meg a kebel, mely szoptatott, nevelt: S kegyelmünk lesz az ára! Tagadd meg a hazát, hős véreit gyalázd!... Ily leczkét hall az árva, Vigyázzván szemek: így tartják, nevelik Titkos czélokra szánva.

Remélek, lankadok... én is, ök is rabok, — Ki áll fel értök, értem? — Kiket lelmem öl: hoztamok ily közel E bűnös Ninivében, Mégis nem érhetem, szavam nem ejtethem Szívökben semmiképen.

Csak ontom könyömet, — de tartom hitemet Hogy a próbán megálljon; S míg ujra birhatom, enyémnek mondhatom Kedves fiam s leányom: Őket én istenem, pártfogom s mindenem! Oltalmadba ajánlom!

Egy gazdag ember életnézetei.
(Egy holland kereskedő naplójából.)
(Vége.)
Utolsó fejezet.
Elhardt urat mintha kicsértették volna.

Jó ideje pihen már tollam, pedig most is elébb kezdlek történetem folytatásához, mint hitton volna. S nagy Isten, a mit még elmondandó vagyok, mennyire elüt tündérez-szóttó reményeimtől. S te is szíves olvasó, át fogod látni, hogy az utolsó fejezet írója egészen más emberré lett.

Fiam mennyegzőjét előző estén nem volt valami szép idő. Nehéz hófelhők szállingóztak az égen, a hold életlen kaszája nem tudta átívni e felhőket. A Zuyder tengerből hullámit az északi szél a csatornába hajította vissza, s ezek csordultig megteltek. De mit gondoltam én azzal? Legintóssabb üzletemet szerencsésen fejeztem be, a menyasszony engedékeny anyját, illetőleg testvérét — a házassági szerződés kötésénél — pompásan rászedtem, önelégület siettem hazafelé. Háram előtt zajongó embertömeget láttam lámpával és szigonyokkal; meglepve siettem közelebb, s épen akkor értem oda, midőn a vízből két élettelen, egymásba görcsösen kapaszkodott hullát húztak ki. Az egyik Moole György, a másik az én egyetlen fiam, Flórián, az én örökösöm!

A még reám tapadt nemesb érzemény, számító, eszem minden terve, sóvárgó szívem minden vágya, jelen örömem, jövő reményem ez egy lényben összpontosult, s most ott hevert előtem a hideg követeten, arcán a csatorna pizkos iszapjával, véresen, mert egy halászsziqony fölhasította; szelid szemei le voltak zárva, hosszú barna hajzata fehér homlokára, s még a halában is piros tele orcájára tapadt. Mindkettőt az én házamba vitték föl. Orvosokat hívtak, elkövetek mindent s nem is hiában. Halálos ellenségem éltre ébredett, de egyetlen fiamat nem bírták fölleveníteni.

Ha isten, mint már két ízben megmentett az öngyilkosságtól, most nem örködött volna felettem, bizonynyal megtévelyodom, lázas álmaimban közel jártam az örüles éjjeléhez. Ha olykor-olykor magamhoz tértem, a mellékszobában Gyuri köhögését és hörgését hallottam. Erős tél volt, az orvos nem engedte meg, hogy elvigyék tőlem. Így kellett a két halálos ellenségnek egy födel, s ugyanazon ápolónó kezelés alatt lennie. Az ő sápadt szép leánya Lóri, leküzdve saját szenvedéseit, örködött felettünk.

De a legborzasztóbb eseményről két levél adhat felvilágosítást, az egyiket Gyuritól vettem el, a másikat szerencsétlen gyermekem zsebében találtam.

Az első így hangzik:

„Lórim, nem irhatok sokat, kezem reszket, agyam zilált, s szívem oly nagyon, nagyon fáj... azt hiszem, ha valaki életmet venné el, a legnagyobb hállára kötelezné maga iránt. Elég az hozzá, hogy mi nyomorra vagyunk teremtve.

„Mint már említettem, apám, minden viszonyokra vonatkozó észlést rögtön kettészakított. Ma ismét régi kedvenc terével állott elő, ekkor már nem állhattam tovább, nevedet elhallgatva, mindent közöltem vele, s kértm mindenre a mi szent, igérve, hogy a legengedelmesebb fia leszek, csak ne állja utját szerelmünknek. Nyugodtan kihallgatott, talán gyanította, hogy nem új dolgot beszélek előtte; de aztán neki pirult, hiúz-szemeket vetett rám, s végre kitért... nem akarom leírni, mi következett. De read gondolva, Lórikám, bátorságom éledt. A dühös ember meghiggadt s gondolkodott. Tedd úgy, a mint jónak látod, fiam, így szólt hozzám, nem sokára nagykoruvá lészesz, — csak ezt jegyezd meg: Ha szeretetemet hálátlansággal viszonozod, minden tervemet romba döntöd s nevedet beszennyezed, én veled mitsem gondolok. Vedd el azt a koldusleányt, a templom előtt lövöm agyon, vére rajtad, s mellé az én átkom! Én megteszem azt, mit mondtam, a milyen igaz, hogy Van Lonk-Hasselarnak hívják! „Lórim, többet nem tehetek; nem ismertem a szilárdságot soha, s most már le vagyok verve. Vajha inasa, nem pedig egyetlen gyermeke lennék apámnak — vajha szegény anyám mellett pihenhetnék a sirban! Nem találkozhatom többé veled. Tudom, hogy boldogtalan leensz, de százsorta szerencsétlenebb hozzád sirig hű Flóriánod.“

Az örült válasz így volt szerkesztve: „Gazember! jól játszottad szerepedet, atyám igazat mondtál, nagyapád a sátán, apád az ördög s te a belzebub vagyok! Családunk megfontására születetek. Bár sohase láttalak volna, miért is nem maradtunk Londonban, hol dühötök elől rejtve, bátorságban éltünk. Hát azért oszadtál hozzánk, azért jöttél vissza, akárhányszor mutatta is apám az ajtó kilincsét, azért kábítottál el, hogy szivemet kitépd keblemből. Ha férfi vagy, ne légy vérengzőbb a hiénánál. De te nem vagy férfi, apád az, mert legalább határozott, te csak viaszba vagy, melyet dróton lehet rángatni. Nem, te hitványabb vagy ennél is, te édes, csalfa Judás! Csókodban öntöd ki az árulás gyilkoló mérget. Hintódból gazdag nő mellett majd gunyolódva nézsz alá a melletted perben csuszó koldusnőre. De vigyázz magadra! ha a templomba mentek, én, én utánatok futok, az aranyáskányt ott a templomban elszakasztom oldalad mellől, s azt fogom hirdetni: „ez ember az enyém!“ S ha akkor meg akarnak rohanni, az oltár előtt gyilkolom meg magamat...“

„Bocsás meg, édes Flóriánom, nem vagyok eszméletlenül. Egész héten vártalak... nem jöttél, végre elküldted azt a borzasztó levelet... a te kezű írás, de én mégis kérlek. Nem, ha hűséget tükröző szép szemeidre gondolok, édes hangodra, mely oly...“

A levél itt félbeszakadt; a mint később hallottam, a földint leány vérköhögései miatt nem folytatható tovább. De Gyuri így kézbesítette azt fiának, ki miután a levelet az utca lámpa bágyadt fényénél olovással, nyugalmat s menekvést a hideg hullámok ringató ölében keresett. A jóban és rosban egyiránt gyöngye Gyuri megkísérelte

a megmentést, de kevés híján maga is életével lakolt. Mindezt, lábbadozások után, az orvostól tudtam meg, ki egyiküktől a másikhoz járt-kelt, a sápadt Lóri, ki úgy nézett ki mint egy Niobe szobor, egy árva szót sem szökött semmiről. Most már elismertem, hogy tévesztett életnézetem voltak, fiamat saját gyöngösem sodorta a vész örvényébe. Lelkiismeretem háborgott, nem tudtam nyugodni: „no, hadd legyen jó kedve az ördögnek“ — susogtam magamban, — „azt a köhögést el kell fojtanom.“ Kimászam ágyamból, a falról levettem egy megmérgezett indiai gyilkot, s lábujjhegyen Gyuri szobája ajtajáig csuszam föl; itt megálltam, hallottam, hogy vékony hangon így könyörgött: „Uram, könyörülj rajtam szegény bűnösön“, s ezt többször ismételte. „Atyám“, vágott közbe Lóri, „annyt szenvedtünk már, hogy isten talán jobbra fordítja sorsunkat, könyörögi inkább nevelten árváidért, áldj meg engem, hogy szegény szívem meg ne hasadjon.“ — „Lórim“, hörögte a botog, lélegzet után kapkodva, „nem tudok imádkozni, mert ajkaimon még az imádság is átokká változnék. Uram, könyörülj rajtam, sze-

visszaborzadva, az örökélet után sovárogham. Elébam tárta búncimeit, érzékiségemet, különös-gemet, s az élettem átvonuló öngeszt, és megbocsátott, mert ime már én is még tudok bocsátani ellenségemnek. A bűnbánó ellenség keze az én jobbomban reszketett, midőn oda költözött, hol ő szent felsége letöröl minden könyhullatást, s habár szívem sebe még most is vérzett, hálad adtam, hogy Flóriánom nem lett öngyilkossá. A mit élettemben jóvá tennem lehetett, ezental csak arra igyekeztem. A Hateling-czég nem bukott meg, Moole árvaít örökbe fogadtam, Lóri is jobblétre szenderült, szelid bocsánattal ajkain. Testvéreimet szintén szeretem, szeretek mindenkit, s imádkozom, hogy el ne tévelyedjenek úgy, miként én. — Nem semmisitem meg tehát naplóm, pedig az egészen más nézetel s más czéllal van írva, — hadd legyen az oszlopa az én megszegyenttetéssemnek, s tanulság másoknak, kik netán oly életnézeteket táplálnának; s habár e naplóba tekintve, el-elpirulok is, s te is szives olvasóm vállat vonitva szólj, hogy hozzád egy szenteskedő beszél, nem bánom. Az igazság, még az erőtlen ember szájában is bir szuro tövis-sel. Eljő az idő, midőn az életre borult rózsaszínűfűtyöl szétbomlik, s a tárgyakat valódi meztelenségében láthatod meg, én pedig tudom, hogy ki vette magára bűneim férhét, s az idevitébe vetett tántoríthatlan hitben halok meg.

Fischer Vilmos után
Könyves T. K.

Az andamani macaco.

Oh! Jennyke kérem, igen kedves kis teremtet volt! Szegény Jenny! sima selyem haja mily jól állt neki, a mint egyszerűen kék-félé volt választva homlokán, nyakában ezüst lánczettel és elsőrendű éremmel díszítve érdemeiért — és végre is az állatkertnek ajánldozták. Bizony Captain Brown ur humánusabb is lehetett volna iránta. Hány évig szolgált Ő felsége az angol királynő hajóján? mily szófogadó s tanulmányos volt már első hadapród éveiben! nem volt, ki ügyesebben meg tudta volna mászni az árbocot, ha corseteket kellett behuzogatni, vagy a ki bátrabban merte volna, ha olykor-olykor jó napot csináltunk, egy har-

gény bűnösön! Lórim, jer csak közelebb. Ne nézz rám úgy! Hallgass, Van Lonk Elhard engem mindig üldözött, eltiport, Hollandiából Indiába, onnan Angliába kergetett, Flórián pedig téged csábított el, aztán eltaszított, s én mégis rosszabb vagyok mint ők, — rekedt hangja rikácsolóvá lett — mert a csatornába dobtam, Flóriánt én öltem meg!“

A kétszeresen szerencsétlen leány lélokreiditő síkolyát sohasem feledem el. Visszariadtam még az enyémmel is mélyebb fájdalomtól, a gyilkot tartó kéz nyugodtan ereszkedett le, mert éreztem, hogy a boszut egy hatalmas lény vette magára, reszketve mentem vissza szobamba.

Még kevés mondanivalóm van. Isten, ki gyakran hiában kopogtatott bezárt szívemen, mely nem vetkezett le mégsem minden nemes érzeményt, isten, ki korán állította elébem angyalát Elfrida képében, s két izben adott időt a megtérésre, elvégre csakugyan megnyitotta szívemet, dicsértessék érte az ő szent neve, s a sötét homályból meredek ösvényen keresztülváztam világosságra. Megdorgált és meggyógyított, megismertett a világ hiábavalóságával, hogy attól

pással kipattantani a champanyis üvegek dugóit; s mily kitarással viselte az abyssinai hadjárat minden veszélyeit, — és pedig mindezt leány léte!

„De ki volt hát Jennyke?“ kérdi talán már türelmetlenül valaki. — Hm! azt tulajdonképen mások is szeretnék volna tudni, de születését mely titok fedi. Az anyakönyvi kivonatból — a mely gyanít ez esetben a hajó-naplót vagyunk kénytelenek acceptálni — csak annyi bizonyos, hogy Jennyket anno domini 1864 die 20-o Septembri az andamani szigetek egyikén, a bengali öbölben, az északi szélesség 11°43', s a keleti hosszúság 92.47-dik foka alatt fogták el, mint még hozzávetőleg 4—5 éves, de gyamus kinézésű egyéniséget, ki már így fiatal kor daczára egy urasági kortban oly foglalkozáson kaphatott, a mely világosan mutatta, hogy nem valami tisztult fogalmi vannak az enyém és tied közötti különbségről.

Ekkor tehát egy nagyon is szigorú hadi nevelésére, a „Vigilant“ nevű csavargózsere vitetett, s ez időtől fogva itt szolgált valami hadapród féle minőségben. Bár eleinte, — mint az már szokott dolog az ily körülmények között — duzzadt s

igen harapós volt a kis internált, de lassankint kibékülte sorsával, a legszelidebb természetű jó teremtetnek bizonyult be, ki nemcsak felügyelői, hivatali felsőbbjei, hanem az egész hajónépesség rokonszenvét csakhamar megnyerte, s előbb való-ságos hadapródi rangra emeltetvén, — majd, mint említők, az abyssinai hadjárat alatt tanusított bátor magaviseletért első rendű érdemjellel (first class medal), s A. B. (olvad E. Bi—kitűnő tengerész) jeli oklevéllel jutalmaztatott.

Valóban nála ügyesebb s kedveltebb egyéniség aligha volt a hajónépesség között; ha a szakácsnak sietve kellett valamit nagy ebédhez készíteni az ételeket, ő volt az, ki a sparherd előtt óra hosszáig guggolva, folyvást élesztette a tüzet; ha sok aprómarhára volt szükség, ő volt az, ki leghamarabb tudta őket minden tolluktól koppasztani; ha csomókra hurkolódtak a hajókötölekek, ő volt az, ki azokat hűségesen ki szokta bontogatni. Néha ugyan — mig a szakács kifordult — el-csöcsent egy összevett marok lisztet s azt befőfázta, vagy kiürített egy láb alatt maradt rumos üveget, — de ki tudott volna rá haragudni ilyesmiért, — ha visszatérve észrevették is a csint, a mint a lisztből bepuderozott hajjal ismét ott ült a tűz előtt nagy komolysággal pislogatva, mintha ő volna, a ki legkevésbé tud az egész dologról.

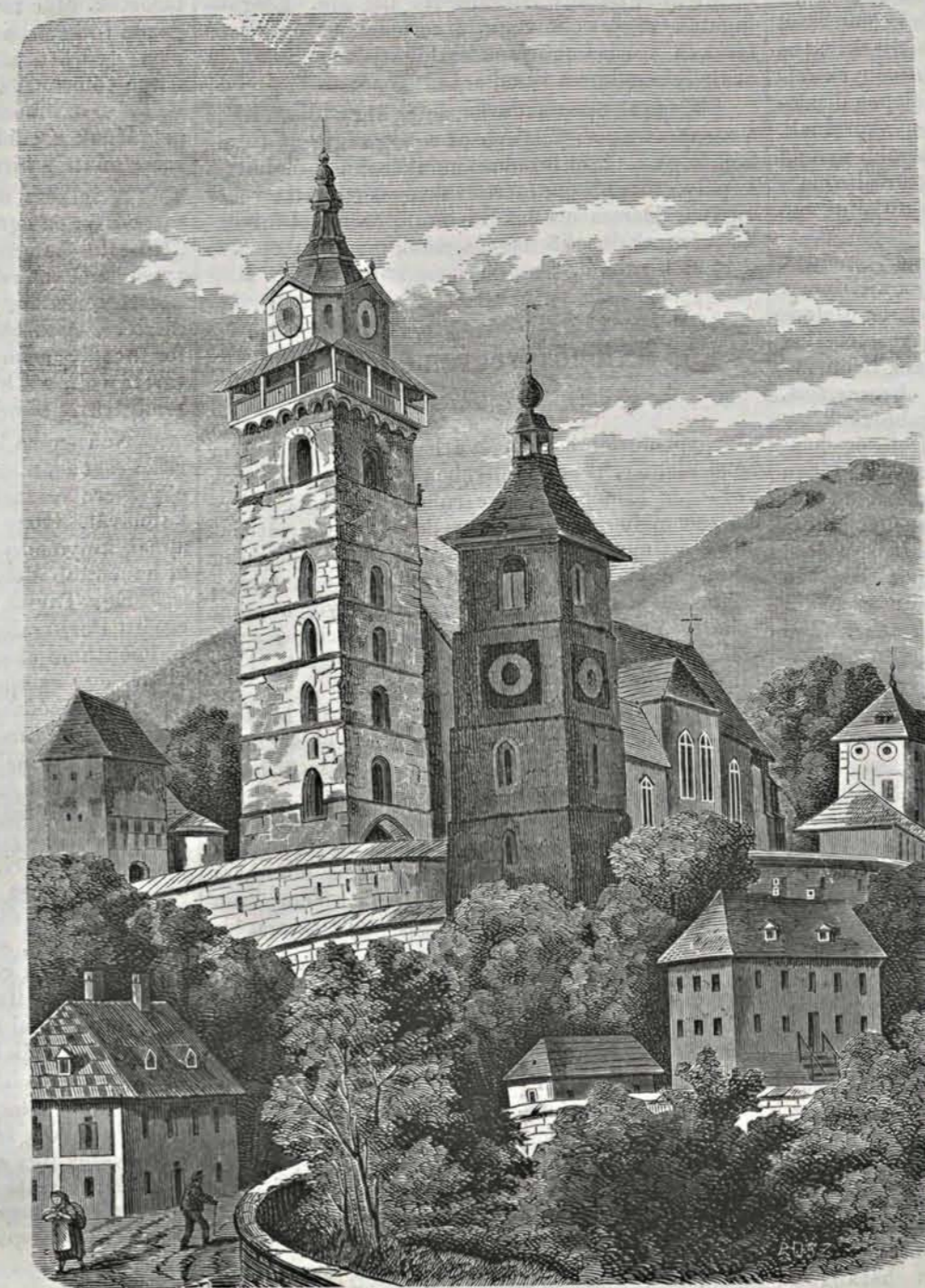
É mellett mindig vidám, jó kedvű s tréfára hajlandó volt; ha a munkaórák végével a matrözökkel együtt ő is a kabinok elé ült, s fogai közé fogva kis tengerész pipáját, elkezdett kedélyesen szípkolnálni, — vagy ha ünnepnapokon kebelbarátjával, a hajó kakasal sétálgatott a fedélzeten, lehetlen volt rajta nem kaczag-ni, s meg nem szeretni. Az a gond, melylyel az ő kedves tyutyuját gédolgette, az az ügyesség, melylyel — ha mondták neki „vesd a vizbe“ — felfellökte azt, mint a dajka szokta hímhálni a csocsemőt, becsületére válhatott volna idősebbnek is a 8—9 éves Jennynél.

És mégis most, a mint a hajó a hosszas táborozásból megérkezett, mind ez érdemeket azzal jutalmazták, hogy az „A. B.“ tengerész, a „first class medal“ tulajdonosát a londoni állatkertnek ajándékozták. No ez ugyan mondhatom alkalmas hely, hogy babérain ki-nyugodhassa fáradsalmait, — és épen ide! hol a kíváncsi publikum, nem ismerve a mult érdemeket, minden ügyetlen utánzásért csak kineveti.

Ez ember-telenség!

De hajh! már ez szokott sorsa lenni a majmoknak, — mert fájdalom! végre is ki kell mondanunk, hogy — hogy Jennyke bizony csak egy majom volt, a tisztos rövidfarku macaco nemzet-ségből, mely a híres páviánokkal áll közeli rokonságban, de becsületükre legyen mondva, koránt sincsenek oly rossz hirben, mint e fogas atyafiak,

mert mig a vörös republikánus hajlamú páviánok csak mint gonosz daemonok kínozzák az általuk megszállott vidékeket, addig a becsületes macacokat annyira respektálják kegyes érzelmű honfitársaik, az indusok, hogy számukra külön gyümölcsös

Kormöczi vártemplom. — (Mykócsky Viktor rajza után.)

Sacramento (Kaliforniában).

vel bir elviselni a sors oly változásait, mint Jennyke, ki — ne feledjük — mint A. B. tengerész, s a „first class medal“ tulajdonosa, most a londoni majomkretcz lakója.

A kormöczi vártemplom.

Kormöczi, hazánk régi bányavárosainak ez egyike legnevezetesebbike, helyzeténél, fokvésésénél s építkezési modoránál fogva, mint oly régi város, mely monumentális építményekkel bővelkedik, s a mellett talaja változatos emelkedésekkel bir: sokkal magasabb kinézésű, mint az egyhangu síkságon elterülő, többnyire újabb keletkezésű alföldi városaink, hol a festő vagy műkedvelő régiség-barát albumában való részleteket ritkán talál, — mig a felföldi régi városokban, hol a középkori emlékszerű építészeti műtöplomokban, mind maiglan eredetiségükben fennmaradt régi magán házakban jelentkezik, — minden lépten akad valami nevezetesebb, érdekesre, fájlegyezni vagy lerajzolni méltóra.

A „Vasárn. Ujság“ ez évi folyamánának egyik számában Kormöczi alsó kapuját ismertetőm; jelen rajzban pedig közlöm a kormöczi vár templomának nyugati leginposantabb kinézésű oldalát.

A Szent-Anna — mint a város egyik védszentjének tiszteletére emelt vártemplom, a fallal megerősített belváros északi részén, egy magaslaton — még egy külön fallal bekerített várocs közepén áll, s a mint a főszentély csucsíves boltzatának egyik zárkóvén létező 1488. évszámából láthatni, a XV-dik század második felében épült. Építészeti műlése azon kor csucsíves modorának egészen megfelel, csak két tekintetben különbözik házunk akkori időben épült templomaitól, t. i. a templom hosszahajója annak középtengelyén emelt pillérrel által csak két hajóra oszlik, másodsor kiszűkítő kereszthajóval bir, melyet a bejárat előtti előcsarnokok és azok felett levő kápolnák képeznek.

A templom egész szerkezetében a legszigorubb egyszerűség vehető észre, az oszlopzatok fejezetén levő díszítményekkel is ritkán találko-zunk, a csucsíves gót ablakok mérművein leginkább a gót műlése hanyatlását jelző halhólyag változatos formái látszanak. Említésre méltó a templom belsejének északi oldalfalához épített régi szőszék,

melyet akantus-levelű fejezettel ellátott, kissé zömök törzsi oszlop tart. — A sző-székre vezető karzat alatt, — mint a bécsi Szent-István székesegyház szőszékénél — egy négyzögletű falfülkéből egy férfi alak emelkedik ki, kezét imára összetéve, mely alakról azt tartják, hogy a templom építőjének szobra lenne a mi azonban hibás fülteves, miután az alak nagy, vászonnal

fedros galléria (Krause) és vas pánczéjára más határozottan a XVI-dik században divott öltözetet jellemzi.

A templom legbecesebb műdarabját azonban a főszentély déli oldalala mellett álló menyeges

egyhány kanonok Zágrábról eltávoztak, hogy tanu se lehessenek. Sajnos, hogy e szép ünnepély nem lehetett egyszerűságra a pártok kibékülési ünnepélye is!

— (A pénzügyi hírek.) Horváth Boldizsár igazságügyminiszter betegsége miatt a P. N. azt írja, hogy orvosi mütét következtében állott be, s komolyabb jelentőséggel nem bír lából áll, mely 10—14 napig ágyhoz köti a betegét. — Lónyay pénzügyminiszter a bányavidékeken utazik, és sorban látogatja a bányákat; szept. 2-án Selmeczen volt. — Türr István tábornok Kís József olasz királyi ezredes kíséretében Pestre érkezett. — Zichy Mihály orosz udvari festő hazánkba, mult heten Sz.-Pétervárról Pestre érkezett.

— (Személyi hírek.) Horváth Boldizsár igazságügyminiszter betegsége miatt a P. N. azt írja, hogy orvosi mütét következtében állott be, s komolyabb jelentőséggel nem bír lából áll, mely 10—14 napig ágyhoz köti a betegét. — Lónyay pénzügyminiszter a bányavidékeken utazik, és sorban látogatja a bányákat; szept. 2-án Selmeczen volt. — Türr István tábornok Kís József olasz királyi ezredes kíséretében Pestre érkezett. — Zichy Mihály orosz udvari festő hazánkba, mult heten Sz.-Pétervárról Pestre érkezett.

— (B. Eötvös kultuszminiszter) ordályi utjában 18-án Gyula-Fehérvártól volt, hol Alsó-Fehérmegye főispánja nagy ünnepélyességgel fogadta, 19-én Balászfalván és Nagy-Enyeden volt, 20-án Tordára, s még ugyanaz nap Kolozsvárra érkezett. Előtte való nap ért oda gr. Mikó közköz. miniszter, s mindkettőt ünnepélyes küldöttségek fogadták, s Kolozsvár polgársága lelkesülten üdvözölte.

— (László Miklós) visszajött Erdélyből, hova Orbán Balázs társaságában rándult le szobrokhoz alkalmazható márvány keresése végett. Talált is a székesföldön igen gyönyörű fehér márványt, de a bányá megkezdése igen nagy költséggel járna. László most Zrínyi Miklós a költő szobrát készíti a nemzeti múzeum számára carrarai márványból.

— (Szigligeti Ede) a „Szökött katoná” századik előadásakor neki adott emlékoszorra vonatkozólag levelet intézett a színház drámai művészeihez, melyben szerényen írja: „En a sorsnak sok hálaival tartozom, de legfőképpen azért, mert midőn hivatásomat követve, életelőmul a magyar drámairodalom művelését türtem ki, a nemzeti színháznak mindig voltak s most is vannak, — s bizom istenben: lesznek is — oly kitűnő és tehetségesek áldott művészei, kik darabjainknak életet tudnak adni. Fogadják még egyszer forró, igaz halálmat!”

— (Erkel Ferencnek) hétfőn ünnepélyesen adták át azt az ezüst serleget, melyet részére a mult évi debreczeni dalárkögyűlés készítettni határozott. A serleg s a hozzá mellékelt tálcza dombormű készítésűek. A serleg maga imponans súlyú és alakú, s a legfinomabb dolgozása. Egyik oldalán ily felirat olvasható: „Erkel Ferencnek, a magyar zene szorosos hősének, s a hazai dalegyetek főkaragányának emlékéül.” Mig a másik oldala ama dal- és zeneegyüttes nevével mutatja betűrendben, melyek e serleg költségei fedezésére adományok és gyűjtéseikkel hozzájárultak.

— (Károly román fejedelem) Münchenben időzvé, az ottani műkiállításban nevezetes vásárlásokat tett. Megvette többi közt Beczur Gyula hazánkfiának színynyomatban már megjelent festményét a II. Rákóczy Ferencz fogságát 2400 frtért.

— (Viktor Emánuel) olasz király megrendelte Schrecker helybeli fényképész műtermében Ferencz József ő Felsége színezett arcképét.

— (A honvédruhák) Pozsony, Buda és Bécsből való szállítására vonatkozólag a honvédelmi miniszterium pályázatot hirdetett. A szállításnak gőzhajón, vagy vasúton kell történnie, s mint katonai szállítmány kezeltek.

— (Csapatmozgalmak.) A gyakorlatok miatt fővárosunkban összpontosított 8-dik dzsidas, 4 és 11-ik dragonyos ezredék ismét visszamennek téli szállásaikra; a tüzésérg lovasságának nagy része Pozsonyban teleltetik. A Kassa, Lőcsé és Eger közül összpontosított csapatok 23-kán rendes órásk-

gükbe mennek vissza. — A szabadságot Esték, kik a gyakorlatokra a budai városmajori táborban összpontosítottak, a kik félfelszerelésük által kedélyes képet nyújtottak — kedden már haza bocsáttattak. Megjegyezzük, hogy ez az ezred magyar, — s városmajori táborunkban, a sok sárgafekete és fehér kék mellett nemzeti zászlók is lobogtak.

— (A vísegrádi romok közt) mult vasárnap szentelték föl a Zách Klára emlékének szánt keresztet. Nagy néptömeg volt jelen, Viktorin József plébános a kereszt felállítására meleg történelmi visszaemlékezésekkel télt beszédet tartott; elszavolta a nép előtt Arany Zách Kláráját, s végül a szót zöndült meg a romok között. A kereszt vasból készült s meg van aranyozva, egyik oldalán görögül: „E jelen győzni fogsz”; másik oldalán pedig: „Clarae de genere Zach. In tristem memoriam oventum hic loci funestorum 17-ae apr. 1330. MDCCCLXIX.” olvasható.

— (Patikáros Ferkó) a fővárosban jól ismert jeles népzeneész. innen elköltözik, s a „D.” szerint még ez évben Debreczenben telepedik le.

— (Andrássy Gyula grófnak) egy inasa a komorna szekrényéből 200 frtot elloptott s megszökött.

— (A Fertő tava helyén) mely, mint tudjuk, kiszáradt, széles kukoricza földek vonulnak el, s ott, hol néhány évtized előtt vitorlás csónakok jártak, egy Mexikó nevű új gyarmat alakult, melynek már 100 lakosa és iskolája van.

— (Két hitelintézet hivatának) a napokban fogadásból átszúttak a Dunán; 9 1/2 perc alatt teték meg e veszedelmes munkát és teljes egészségben üritgették ki rá a megnyert pöszögpalackokat.

— (Egy fiatal ügyvéd) Bertalanffy nevű, kin a tébolyodás jelei már többször mutatkoztak, csakugyan megőrült. A napokban a városi letetben levettek, elkezdett táncolni, s azt mondta, hogy ő madár, ki a fákon repdes. Midőn meg akarták akadályozni, egy meszőgödörbe ugrott, melyben — szorencsére — kevés volt a méz. Az őrházba kísérték, hol vizet kért, s miután ivott, a poharat hevesen csapta a székhez; azonnal bekisérték a Rókusokórházba ápolás végett.

— (Az obszcon irodalomra) és fényképészetre erős verdíctet mondott közelebb egy angol esküdt-szék. Két londoni egyén vádoltatott botránys nyomtatványok és fényképek terjesztésével, s az esküdt-szék, azon megjegyzéssel, hogy ezek erkölcsi méregkeverék, s ép oly súlyos büntetést érdemelnek, mint a kik a testet meggyilkolni megkísérlik, mindkettőt 18 havi fogságra s kényszermunkára ítélte.

— (Szentesről) szomorú dolgokat írnak az U. L. L. -nak. Egy Négyesi nevű ember vagyona executio alá kerülvén, a lezárás után félórával házat felgyújtotta, mire elfogatván, börtönében magát falakasztotta. Nagy gyanu volt különben rá, hogy most 8 éve Berényi nevű tekintélyes polgárt megölte. — Egy kocsis pedig a katonáskodástól való félelemből akasztotta fel magát s midőn holttestét orvosi vizsgálat végett kiásták, a nép ellenszégült a boncolásnak, melyet karhatalommal kellett végrehajtani. — Oroszi, kinek kezességre szabadonbocsátását a semmitűzők már 6 hete elron-delte, maig is börtönben van.

— (Adamosi Székely Bertalan) kitűnő festő-művésznök édes atyja Székely Dániel nyugalm. főkörmányszéki titkár, szept. 15-kén 73 éves korában Kolozsvárt elhunyt. Béke poraira!

— (Haldózás.) Dienes Sándor sárosi apát és Eperjes városi plébános életének 72-ik, áldozárságának 48-dik évében e hó 17-dikén Eperjesen meghalt.

— (Adakozások.) A „Vasárnapi Ujság” szerkesztőségéhez beküldettek: Nemes-Szalókeröl Szakonyi István Bem tábornok síremlékére 5 frt, horozeg Voronicki síremlékére 5 frt, Beniczky Lajos síremlékére 3 frt. — Egerből Lenkey Károly honvéd huszár ezredes Beniczky Lajos emlékére 2 frt. — Zomborvölgy Jablonkay Gábor hg. Voronicki síremlékére 1 frt.

— (Szini felhívás.) Felkértenek azon vidéki t. cz. színészek és színésznők, operette-énekesek és énekesnők, kardalnocok és kardalnocnők, tánczosok és tánczosnők, kik a téli időnyre még szerződni kívánnak a torontalmegyei színügyet pártoló bizottmány által biztosított becskereki színházhoz — biztos havi fizetésre, — legyenek szívesek feltételeiket alólírttal e hó végéig Szabadkára bérmentes levélben tudatni. Szuper Károly a becskereki színház mű-vezetője.

Nemzeti színház.

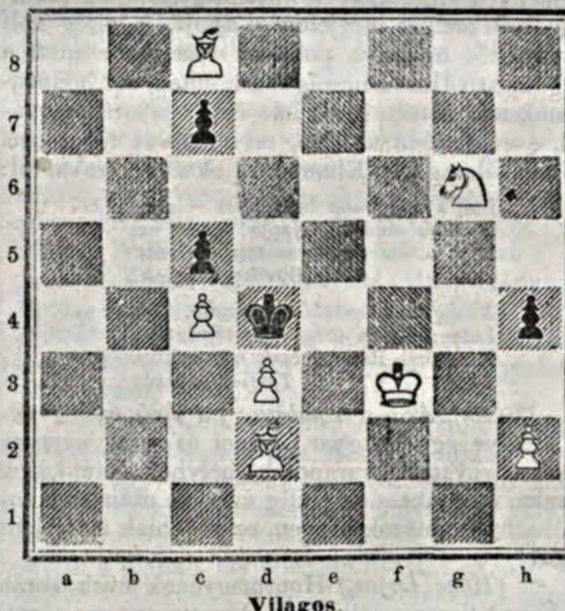
Péntek, szept. 17. „A főváros.” Vigjáték 5 felv. Irta Mollière; ford. Kazinczy Gábor. Szombat, szept. 18. „Az afrikai nő.” Opera 5 felv. Zenejét szerz. Meyerbeer. Vasárnap, szept. 19. „Lelencz.” Eredeti színmű 4 felv. Irta Szigligeti. Hétfő, szept. 20. „Haramjék.” Szomorujáték 5 felv. Irta Schiller; ford. Toldy Ferencz. Kedd, szept. 21. „Ernán.” Opera 4 felv. Zenejét szerz. Verdi. Szerda, szept. 22. „Szép molnárnő.” Vigjáték 1 felv. — És „Nyelotan.” Vigjáték 1 felv. Irta Labiche és Yully. ford. Feleki. Csütörtök, szept. 23. „A fekete dominó.” Vig opera 3 felv. Zenejét szerz. Auber.

Szerkesztői mondanivaló.

— Komjáth. L. M. Az arckép körülézt még most korainak tartanók. Várjuk el a szép eredményeket! — A-Sugátog. O. P. A képek szerencsésen megérkeztek, s a második számot kivéve, mind használhatók is lesznek; ugyanezért kérjük, alkalmilag, a szöveget is. A másik dologra nézve mi is azt hisszük, hogy a hires taxicolog méltatást érd. jobb a szaklapokra hagyni. Üdvözlünk! — Szamosújvar. Sz. G. A műkedvelői előadás részletes és terjedelmes leírására nincs időtünk. A város és vidék életéből tán egyéb feljegyzése méltó eseményekre is lehetne találni. — Z. Jankához. Lehet, hogy Janka gyönyörködik benne; de mi nem találjuk közölkötenek. — Pest. Sz. B. A kivánt küldeményt a kijelölt helyre juttattuk.

SAKKJÁTÉK.

513-ik sz. f. — Bayer Konrádtól (Olmützben.) Sötét.

Világos indul s az 5-dik lépésre mattot mond.

Az 508-ik számú feladvány megfejtése. (Lloyd Samutól, New-Yorkban.)

Világos. Sötét. 1. Bb6—h8. Kg4—h5. 2. Hb3—f2. f3—g4. 3. Bc3—h3 matt.

Helyesen fejtették meg: Veszprémben: Fülöp József. — Harasztiban: Gr. Festetics Benno. — Cskóváros: Kling Iván. — O-Béban: Polák. — Jászóváros: Galambos István. — A pesti sakk-kör.

TARTALOM.

Zrínyi Ilona (arckép). — Zrínyi Ilona keserve. — Egy gazdag ember életéjeje (vége). — Az andamani majom (képpel). — A körönczi vártemplom (képpel). — Sacramento Kaliforniában (képpel). — Különbö végrendeletek (vége). — A magyar történelmi társulat gyűlése Polysághon. — Deesi János közmondás-gyűjteménye. — Egyezlet. — Tárház: Lóporzagu tárczacikk. — Irodalom és művészet. — Egyház és iskola. — Köznizeteket, Baleset. — Ipar, gazdaság, kereskedelem. — Közlekedés. — Életek, elemi csapások. — Mi újság? — Nemzeti színház. — Szerkesztői mondanivaló. — Sakkjáték. — Heti-naptár.

Felölő szerkesztő: Nagy Miklós. (L. magyar-utca 21. sz.)

HIRDETÉSEK.

Előfizetési felhívás. VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK 1869. okt.—decz. folyamára.

(Ismeretterjesztő és politikai hetilap. — Számos eredeti képpel illusztrálva, s „Országgyűlési beszédek”-rel és más rendkívüli melléletekkel bővítve.)

Előfizetési feltételek:

postai szétküldéssel vagy Buda-Pesten házhoz hordatva.

A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Évnegyedre (október—december) 2 ft. 50 kr.

Csupán a Vasárnapi Ujság: Évnegyedre (október—december) 1 ft. 50 kr.

Csupán a Politikai Ujdonságok: Évnegyedre (október—december) 1 ft. 25 kr.

Tíz előfizetett példányra gyűjtőinknek egy tisztelet-példánnyal kedveskedünk. — A pénzlevelek bérmentes küldése kériatik.

Teljeszámú példányokkal július 1-től kezdve még folytatást szolgálhatunk.

A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok kiadó-hivatala (Pest, egyetem-utca 4-dik szám alatt.)

LIEBIG-féle HUSKIVONAT FRAY-BENTOS-ból (Dél-Amerika)

LIEBIG-féle HUSKIVONAT-TÁRSULAT LONDONBAN.

Nagy megtakarítás a háztartásra nézve.

Azonnali előállításra erőteljes huslevestnek, mely 1/4 részrel olcsóbbá kerül mint a friss marhahusból készített. — Készítése s megjavítása mindennemű levesek, mártalék s főzélékeknek stb.

Értesítő szer gyengék s betegek számára.

Aranyérem, Páris 1867. — Aranyérem, Havre 1868.

Családások kikerülése tekintetűl arra vagyunk bátrak a t. cz. fogyasztó közönséget figyelemmel; hogy minden tégely valódisága, bár LIEBIG J. tanár s dr. PETTENKOFER M. aláírásával ellátott bizonyítványval van igazolva.

Részletes árak az egész osztrák-magyar birodalom számára. 1 angol font tart. tégely 5 ft. 80 kr., 1/2 angol font 3 ft., 1/4 angol font 1 ft. 70 kr., 1/8 angol font 92 kr.

Kapható: a legtöbb kereskedések s gyógyszer-tárakban. Nagyban raktár: ismétlődő számúra a mennyiséghez képest rabattal a társulat levelezőjainak.

THALMAYER A. és társ. Pesten. 556 (2-16) VOIGT JÓZSEF és társ., s KLOGER és fiánál Bécsben.

BECKER KÁROLY V. kész fehérruha és rövidáru kereskedése Pesten, fehérhajó-utca 1. sz.

a „fehérhajóhoz” címzett szállódba helyeztetett át. (ezelőtt Servitátor 5. sz.)

Ajánlja magát mindennemű fehérruha és ágynemű készítése rendlekek elfogadására. A francia módszer szerint teszi mérték után gyakorolván a szabást, elvállalja a hibás szabású ingeknek megjavítását. Ajánlja nagy választású készleteit hölgyek, urak, leánykák és gyermekek számára, rumburgi, hollandi, irlandi s kreasz vászon- és színes nyári ingekben, ugyazint minden nagyságu gatyakban lépésben varrás nélküli lovasági alsó nadrágokban, és különösen ezélszeri egyvárossú férfilabdóikban. Nemkülönbö nagy mennyiségben találhatunk készen a legújabb divatu női ingek, nadrágok és háló-öltönyök. Egyszerűsággal ajánlja varró- és kötő-czérna, kötő- és himző-gyapot, varró-selyem, leg- s gyapot-szalag, pólya, selyem- s gyapot-pertli, — gyapot, czérna, selyem-fűző — varró-, himző-, kötő- s horgoló-tű — hajtű és gombostű, s gyűszű szerelvények, kötött s horgolt kis gyermek fejkötő s öltönyök, női és férfi harisnya és minden ebbe vágó eszközök a lehető legújtanosabb áron kaphatók.

Raktára a cs. kir. kizár. szab. FOG-PAPIRRAK Fazcanyi H. gyógyszerész-től Pesten. rheumatikus fogfájás ellen.

Heckenast Gusztáv könyvkiadó-hivatalában (Pesten egyetem-utca 4. sz.) megjelent s minden könyvárusnál Magyar- és Erdélyországban kapható:

A magyar gazda TÁRCZA-NAPTÁR 1870-dik évre.

Szerkesztő KÉGLY SÁNDOR, a magyar kir. természetudományi társulat rendes tagja. Bolti ára 1 forint.

Ezen 15 ivre terjedő naptár, mely az idén már negyedszer jelenik meg, finom angol-vászon kötésben, tárcza-alakban van, úgy hogy az mindenki kényelmesen zsebében hordhatja, s alább elősorolt tartalmán kívül folyó jegyzetekre az idén kétszer annyi tiszta lappal s egy írónnal van ellátva.

TARTALMA:

1. Az összes gazdasági és kertészeti teendők mind a 12 hónapban. 2. Az egyes takarmányfélék és elkesztési módjuk. 3. Vetőmag szükséglet kimutatás. 4. Vetési és aratási ideje az egyes gazd. növényeknek. 5. Gazdasági növények termés-átlaga. 6. A magvak csiraképesége, kikélsési és tenyésztési tartama. 7. A magvak csirázási tartama. 8. Gabona s egyéb magvak sulya. 9. A gazd. állatok naponkénti tápszükeglete. 10. Takarmányfélék tábla. 11. Harmincz főt szénával felöltő takarmányfélék. 12. Legjobb takarmányfélék. 13. Vetésre ajánlató fűmag együttesek. 14. Legelő jóvedelem. 15. Kétféle takarmányfélék. 16. Zöldszalmagból 100 □ láb térségre kívántató mennyiség. 17. Egy igás fogat végezhet naponként. 18. Egy napzámós végezhet naponként. 19. Csikózási, borjazási, ellési idő. 20. A fogak megjelenése és kiváltása idejének táblás kimutatása. 21. Az üzekedési idő tartama. 22. A párszálal egy him állatra számított. 23. Meddig alkalmas az állatok a tenyésztésre. 24. Azon betegjelensége és kiváltása idejének táblás kimutatása. 25. A gazd. háziállatok betegségeinek gyógyítása. 26. Alom szükséglet kimutatás. 27. A gazd. háziállatoktól nyerhető trágyamennyiség. 28. Egy 1600 □ öles megrágyázásra kívántató mennyiség. 29. Az egyes trágyafélék foalkatásai. 30. Az állótrágya apadásai. 31. Gazd. épületek térségének kiszámítása. 32. Az erdőmivelési viszonyokról. 33. A tüzelőanyagok aránylagos értéke. 34. Gombolyi fák körter kiszámítása. 35. Cseplő és nyomtató rész kiszámítás. 36. Napszámok és napidíjak kiszámítása. 37. Vadászati naptár. 38. Gyapjúnyírású átlag. 39. Orlési számítások. 40. Sorvetővel való vetésnél szem előtt tartandók. 41. Általános szabályok a selyemtenyésztésnél. 42. Baromfi tenyésztés. 43. A takarmányfélék tápszükegletének aránya. 44. A takarmányfélék konyhasó tartalma. 45. Olajtartalma az egyes gazd. növényeknek. 46. Különbö hémvörök összehasonlítása. 47. Apadásárnyai a gazd. tornyoknál. 48. A méterérték és sulyrendszer. 49. Kamatkiszámítások. 50. Bélyegilletékek. 51. Országos vásárokról. (1-3)

Biztos és gyors megölése patkányok s egereknek,

egy cs. kir. kiz. szab. patkány- és egér-irtó-szerre gyertya-alakban. Egy darab ára 50 kr. a. é.

Valódiilag kapható Pesten: TÖRÖK JÓZSEF gyógyszerész urnál, király-utca 7-ik sz. — Besztercebányán: Göllner H. — Brassóban: Gyertyánffy és fia. — Csáktornyan: Káráz A. — Eperjesen: Zsembery J. — Eszéken: Deszátly István. — Győrött: Lehner F. — Jassenovában: Dedovits J. — Kassán: Novelly A. — Keszthelyen: Wunsch F. — Kolozsvárt: Wolf J. — Lugoson: Kronetter J. — N.-Beeskereken: Nedelkovits. — Orosházán: Gabovits Demeter. — Pápan: Bermüller. — Pozsonyban: Scherz Fülöp. — Rimasombanban: Maletér S. és Hamallár C. gysz. — Soborsinban: Franke A. — Sopronban: Pachhofer L. — Segesvárt: Teutsch J. B. — Tisza-Ujlakon: Roth Iga. — Újvidéken: Schreiber F. — Varasdon: Dr. Halter A. — Verőcezen: Bécs J. K. uraknál. 589 (7-7)

Legszébb és legolcsóbb képes folyóirat.

Előfizetési felhívás

TARKA VILÁG

KÉPES REGÉLŐ szövegben és rajzokban dús változatosságu folyóiratra.

Előfizetési feltételek: Postán küldve, vagy Buda-Pesten házhoz hordatva.

Évnegyedre (október—december) 1 ft. 50 kr. Félévre (október—március) 1869—1870. 3 " — Háromnegyedre (október—június 1869—1870.) 4 " 50 "

Folyó évi januártól kezdve teljes számú példányokkal még folytatást szolgálhatunk.

A pénzlevelek bérmentes küldése kériatik. Gyűjtőinknek tíz előfizetett példány után tisztelet-példánnyal kedveskedünk.

A „Tarka Világ és Képes Regélő” kiadó-hivatala, (Pest, egyetem-utca 4-dik szám alatt.)

Table with columns: Hónapi-és hetinap, Katholikus és protestáns naptár, Görög-orosz naptár, Izraeliták naptára, N a p (hossza, kel, nyug.), H o l d (hossza, kel, nyug.). Rows include months from September to August with specific dates and events.

Vadász- és védő-fegyverek.

Nevezetesen:
Egyszívű percussió fegyverek ft. 7.80—15 ftig.
Kétesívű percussió vadász-fegyverek, vas-csővel ft. 14.50—20 ftig. Ruban-csővel ft. 20.50—26 ftig. Zsiáoros, patkószeg, angol Bernát- s egyéb damasz-csővel ft. 28—55.
Kétesívű Lefauchaux (háttöltő) vadász-fegyverek Ruban-csővel ft. 38—45, patkószeg, rózsas-, angol, moire-, Bernát-, damasz-csővel ft. 48, 55, 65, 75—120.
Kétesívű Lancaster (háttöltő) vadász-fegyverek, különemű damasz-csővel ft. 85—120.
Lefauchaux marok- (zseb-) revolverek, hatlövettel ft. 9.80—20.
Lefauchaux-revolverek 2 mozgással, hatlövettel, egyszerű simák ft. 12, 13, 14. Finomabbak, ébenfa és elefántcsont agyakkal, szép vésésekkel, arany és ezüst berakattal ft. 15, 18, 21, 24, 30—50. — 10 és 12 lövettel, különemű kiállításban ft. 39—45.
Egyszerű zsebpisztolyok (tercerollok) párját ft. 2.50—12.—
Kétesívű ft. 4.80—20.—
Flobert-féle szoba-czelpisztolyok darabja ft. 9—13.50. Némkülönbön puskák ft. 19—25.
Papírtöltények, Lefauchaux-fegyverek számára, több rendbeli jó minőségben, ezéft ft. 16—32.
Keszen töltött vörös rézpatronok, revolverek számára, százat 7^m/m ft. 3.20, 9^m/m ft. 3.80, 12^m/m 4.20.

Mindenemű lökpacsek, fojtások, töltő-készületek Lefauchaux-fegyverek számára, vadásztasak, Lefauchaux patronfartok és évek lőportöltők, 1—5 fontnak való tűzmentes lőportarak, sörét-zsacsok, lökpacsek-gepek, vadászkiáltók és jelsípek, fegyverszíjak, fegyvertokok s minden egyéb legújabb vadász-szerek dus választékban, jutányos árak mellett ajánlják

KERTÉSZ ÉS EISERT Pesten.

Dorottya-utca 2. szám, a „Magyar király“hoz című szállodával szemközt.
 Különösen kiemelik, miszerint irasbeli megbízásoknak gyorsan és legnagyobb figyelemmel felelnek meg, minden nálunk megrendelt, vagy személyesen vásárolt fegyvert pedig, ha bármily okból nem találna megfelelőt, s egy hó letelte alatt változatlan karban bérmentve küldetik vissza, **massal cserélik ki**, vagy esetlegesen annak értékét térítjük meg. Kimerítő árjegyzékkel kívánatra szolgálunk.

607 (2-6)

Kollarits József és Fiai „YPSILANTIHOZ“

czimzett legelső vászonruha gyári raktarban váczai-utczában Pesten,

kaphatók a legolcsóbb árakon s legnagyobb választékban mindennemű kész fehérneműek férfiak, hölgyek és gyermekek számára.

- Férfi-íngek**, rumburgi, irlandi vagy hollandi vászomból, darabja 2 ft. 50 kr., 3 ft., 3 ft. 50 kr., 4 ft., 4 ft. 50 kr., 5 ft., 5 ft. 50 kr., 6 ft., 6 ft. 50 kr., 7 ft., 8 ft., 10 ft., 12 ft.
- Férfi színes íngek**, 1 ft. 50 kr., 1 ft. 80 kr., 2 ft., 2 ft. 50 kr., 3 ft.
- Férfi pamut madapolan íngek**, 1 ft. 50 kr., 1 ft. 75 kr., 2 ft., 2 ft. 50 kr., 3 ft., 3 ft. 50 kr., 4 ft.
- Férfi-gatyák**, magyar, félmagyar és francia mintában, félvászonból 1 ft. 10 kr., 1 ft. 50 kr., 1 ft. 55 kr., 1 ft. 60 kr., valódi vászomból 1 ft. 75 kr., 2 ft., 2 ft. 25 kr., 2 ft. 50 kr., 3 ft., 3 ft. 50 kr.
- Férfi gallérok**, kőzölök, divatos nyakkötők, harisnyák és minden fajú vászon és batizt zsebkendők és esernyők.
- Hölgy vászon íngek**, sima 2 ft. 25 kr., 2 ft. 50 kr., 3 ft., 3 ft. 50 kr., 4 ft., 5 ft. himzett 4 ft., 4 ft. 50 kr., 4 ft., 4 ft. 50 kr., 5—14 ftig. a legújabb francia mintában 4 ft., 4 ft. 50 kr., 5 ft., 6 ft., 7 ft., 8 ft., 9 ft., 10 ft.
- Hölgy francia derek-fűző**, 1 ft. 50 kr., 2 ft. 50 kr., 3 ft., 3 ft. 50 kr., 4 ft., 4 ft. 50 kr.
- Hölgy perkal-corsettek**, 1 ft. 85 kr., 2 ft. 20 kr., 2 ft. 25 kr., 2 ft. 50 kr., 2 ft. 75 kr., 3 ft., 3 ft. 50 kr., 4 ft., 4 ft. 50 kr., 5, 6, 12 ft.
- Hölgy alsósoknyak**, krinolinok, lőszorsoknyak hölgy alsónadrágok, perkal, csikos és piqnet barchetből, hálólőkötők, harisnyák s mindenfajú zsebkendők, szintegy gyapju szövött alsómellény s nadrágok és harisnyák, urak s hölgyek számára.
- Fü vaszon íngek**, 2 évesnek 1 ft. 80 kr., 2 ft., 4 évesnek 1 ft. 90 kr., 2 ft. 10 kr., 6 évesnek 2 ft. 10 kr., 2 ft. 40 kr., 8 évesnek 2 ft. 20 kr., 2 ft. 45 kr., 10 évesnek 2 ft. 30 kr., 2 ft. 65 kr., 12 évesnek 2 ft. 40 kr., 2 ft. 90 kr., 3 ft. 50 kr., 14 évesnek 2 ft. 65 kr., 3 ft. 15 kr., 4 ft., 16 évesnek 3 ft., 3 ft. 50 kr., 4 ft., 4 ft. 50 kr. Finom színes és fehér madapolan íngek minden nagyságra és árban.
- Leány íngek**, sima s himzettek, leány corsettek, nadrágok, alsósoknyak és harisnyák. Továbbá ajánljuk legnagyobb vászon-raktárunkat rumburgi, hollandi és irlandi vászont, végét 27, 28, 30, 32, 35, 40, 50—120 ftig. creas vászont 12 ft., 12 ft 50 kr., 13, 14, 15, 16, 17, 18, 20, 25 ft.
- Vászón törülközők**, kötegeje 5 ft. 50 kr., 6 ft., 6 ft. 50 kr., 7 ft., 8 ft., 10 ft. 12—20 forintig.
- Színes agyi kanavaszon**, vége 9 ft., 10 ft., 11 ft., 12 ft., 13—16 ftig.
- Asztalkendők**, kötegeje 5 ft., 5 ft. 50 kr., 6 ft. 50 kr., 7 ft., 7 ft. 50 kr., 8—12 ft.
- Abroszok és asztal-terítők**, 6, 8, 10, 12 és 24 személyre.
- Nagy választékban függönyök, agy- és asztal-terítők, kávé abroszok, s esmege kendők.
- Menyasszonyi készletekkel** kész fehérnemű és vászonárakban a legnagyobb választékban szolgálhatunk.
- Nagy árjegyzékünket kívánságra bérmentesen beküldjük.
- Rendelések még a levél érkezése napján legjobban eszközölhetnek, s a csomagolást nem számítjuk.

Kiadó-tulajdonos Heckenast Gusztáv. — Nyomatot saját nyomdájában Pesten 1869 (egyetem-utca 4-ik szám alatt).

Függönyök

4 ft. 50 kr., 5 ft. 50 kr., 7 ft., 8 ft., 10 ft., 12 ft. és feljebb
Türsch F.-nél
 Pesten, váczai-utca 19-ik szám alatt.

A magyar előidőkbl.

Irta **Jóki Mór.**
 Második kiadás.
 (Jókai munkái 54—55.) (16-rét 267 lap),
 füzve 80 kr.

Csak alapos gyógyítás biztosít utóbajok ellen.
Titkos betegségeket s tehetetlenséget (férfi gyongosság.)
 katonai és polgári kórházakban sikerrel használt egyszerű módszerrel bámulatos gyorsan és alaposan (az utonnan keletkezettek 48 óra alatt) gyógyítja **Weiss J.** gyak. orvos és szülész, az itteni cs. kir. garnizon főkórházban kizsoltgált osztályorvos, minden alkalmatossággal egy a titoktartás, mint a gyógyszerelőkhoz jól beosztott **rendelő-intézetében** Pest, kis mező-utca 33. sz. 1. emelet, (a „Terézváros“ czimzett gyógytár szomszédságában), bemenet a lépcsőn, naponként reggel 7 órától 10-ig és délután 1—4 óráig.
Férfiak és hölgyek részére külön bemenet és külön várószoba.
 Díjjal ellátott levelekre leggyorsabban válasz, és kívánatra gyógyszerrel is gondoskodik. 597 (6—12)

Nevelőlül

ajánljuk mérsékelt díj mellett egy jó családból származott tanárjelölt, ki e téren már évek óta sikeresen működik, s ki a tantárgyakon kívül a német nyelvből, s szükségben a zongorából és rajzból is oktatást adhat. 619 (2—2)
 Levelek kéretnek „A. Z.“ betűk alatt Bécsbe, Wieden, poste restante küldetni.

Első nyilvános magasb kereskedelmi tanintézet Bécsben, Praterstrasse 22. sz. alatt.
 A legközelebbi iskolai év f. évi október 4-én veszi kezdetét, a beiratások szeptember 25-től kezdve történnek. Programmok az igazgatóság részéről ingyért küldetnek meg.
 A végzett tanhalgatók, a cs. kir. hadseregben az egyévi önkéntes szolgálat kedvezményét élvezendik.
Porges Karoly. igazgató.
 613 (3—4)

Előfizetési felhívás Gazdászati Közlöny (1869)

eddig „Falusi Gazda“ czimű időszakos lap 9. évi folyamára.
 Kiadó-tulajdonos: Heckenast Gusztáv. Felelős szerkesztő: Wágner László, a m. k. József-műegyetemen a gazdaszánt tanára stb.

Előfizetési ár:
 Évnegyedre (október—december) 1 ft. 50 kr.
 Félévre július—december) 3 — —
 Az előfizetési pénzeket a „Gazdászati Közlöny“ kiadó-hivatalának (Pesten, egyetem-utca 4-ik szám alatt), a lap szellemi részét érdeklő közlemények és levelezéseket pedig a „Gazdászati Közlöny“ szerkesztőségéhez (Pesten, bálvány-utca 18-ik szám alatt) kérjük beküldeni.
 A „Gazdászati Közlöny“ megjelenik negyedretű 5 ívnyi havi füzetekben, számos képpel, minden hó 15-én.
A „Gazdászati Közlöny“ kiadó-hivatala
 (Pesten, egyetem-utca 4-ik szám alatt).
 (1—3)

Pest, október 3-án 1869.

Előfizetési feltételek: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 10 ft. — Fél évre 5 ft.
 Csupan Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 ft. — Fél évre 3 ft. — Csupan Politikai Ujdonságok: Egész évre 5 ft. — Fél évre 2 ft. 50 kr.

Hirdetési díjak, a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságokk illetőleg: Egy négyezer használt petit sor vagy annak helye egyszeri ígatásnál 10 krba, háromszori vagy többszöri ígatásnál csak 7 krba számítatik. — Kiadó-hivatalunk számára hirdetőmennyeket elfogad Bécsben: **Oppeltik Alajos**, Wollzeile No. 22. és **Haasenstein és Vogler** Wollzeile No. 9. — Bélyeg-díj külön minden ígatás után 30 krajczár.

Greguss Gyula.

(1829—1869.)

A korán elhunyt férj, kinek itt arczképét közöljük, egyike volt legkitünőbb tanáraink és természettudósainknak, sőt anynyiban csaknem versenytárs nélkül állott természettudósaink közt, a mennyiben művészi író is kívánt lenni, s a tudományt izléssel párosította.

Greguss Gyula 1829. decz. 3-án Eperjesen született. Atyja Greguss Mihály volt, a tudományosságáról szintegy, mint szabadelvűségéről és tanítványai között rendkívüli népszerűségéről ismeretes tanár, hazánk ág. hitv. iskoláiban első, ki a magasabb, nevezetesen bölcsészeti tárgyakat magyar nyelven kezdte előadni. Anyja Farkas Livia, a szintén híres rosznyói tanár, Farkas András leánya. Tanár fia, tanár unokája, maga is tanárságra volt hivatva.

Inkább esendes, mint eleven modoru gyermek volt; de azért eleven eszű, mit bizonyít az, hogy alig négy éves korában már olvasott. Ezt játszva, mintegy önmagától tanulta meg, mert szülei ovakodtak gyermekeik elméjét akár tulságosan, akár idő előtt megerőltetni. Édes atya 1833-ban Pozsonyba hivatván tanárnak, Gyula az egykori koronázó városban kezdte meg iskoláit; de csak a legalsókat: mertatyjának 1838-ban bekövetkezett kora elhunytá után anyja Rozsnyóra, anyja házához költözött a családdal. Itt folytatta Gyula tanulmányait, s bevégezte a mit most algyrnasiumi folyamannak neveznek. Az akkor ugynevezett philosophiára (a mostani főgymnasiumi folyamra) Pozsonyban ment (1845/6—1846/7), jogásznak Eperjesre (1847/8). Szorgalmánál s kedélyességénél fogva tanárai s iskolatársai egyaránt szerették.

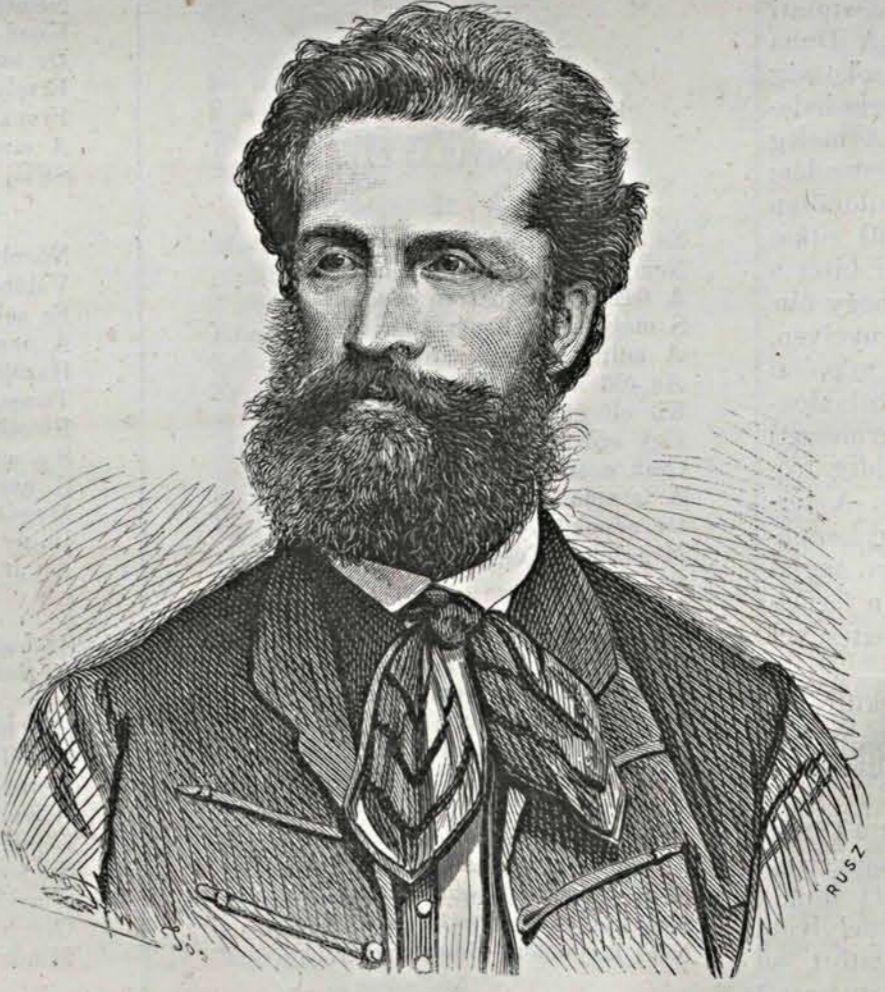
A szándék, hogy író lesz, még Rozsnyón merült fel benne. A vérmes fiatalok azt tervezték ott többek közt, hogy valamennyi korszak és nemzet legfőbb színműveit ma-

gyarar fordítják; összeállottak vagy öten s kiosztották a teendőket: Greguss Gyulának Shakespeare és Calderon jutott. Ez az oka, hogy spanyolul, és kapcsolatosan portugálul is megtanult; mihez utóbb az angol, francia és olasz nyelv megtanulása járult.

A tudományokon és nyelveken kívül a zenét is ápolta s kitünő zongoraszász képezte magát.

A forradalom, mint jogászt, Eperjesen találta. Csaknem befejezett jogi tanulmá-

zásban, a schwechati csatában, a Simonics ellen indított hadjáratban; 1849. elején unjonczok betanítására Debreczenbe, illetőleg N.-Váradra küldötték, s Windischgraez Budapestre vonulása napján (jan. 5-kén) a legutolsók között — ökrök vontatván az ágyúkat — hagyta el a fővárost. A szigorú tél s a nehéz ut sanyarai megtörték, Debreczenben, N.-Váradon betegeskedett, tavasz felé pedig a bácskai hadsereghez rendeltetvén, N.-Beckereken typhusban tört ki baja. Ki-

GREGUSS GYULA.

épülvén, az egész dél-magyarországi hadjáratban résztvett a temesvári csatáig (1849. aug. 11.), mely után Mehádiaig verődvén, itt osztrák foglyul esett. Valahogy menekülve, hónapokon át lappangva és bujdosva, végre sikerült a besoroztatást kikerülnie s új pályát kezdhett.

Azon viszonyok közt leg hazafiasabbnak s függetlenebbnek a mérnöki pályát látta s a bécsi polytechnikum növendéke lett. A politikai üldözésnek azonban mégis martalékul kellett esnie s 1854 elején elfogták. Miért? meg nem mondták. Szerencsére pár hét múlva elbocsátott s ismét a tudománynak élhetett.

Szegény ifju levén, szabad óráit leezke-adással értékesítette, hogy tanulmányait folytathassa. Látogatta az egyetemet is, és hat év alatt a physikais s matematikai tudományokban annyira kiképezte magát, hogy azonnal Bécsben is tanárszékét foglalhatott volna. Ő azonban nem ugy vélekedett, hogy magyar tudós hazája széles e világ: haza jött, átvette — Hunfalvy János kezéből — Leiningen Károly honvédtábornok fia Armin és unoka-

testvére Emich nevelését, 1857-ben pedig a pesti ág. hitv. gymnasium tanárai sorába lépett. A pozsonyi és selmezi lyeumok részéről kínált tanszéküket el nem fogadta, hogy időközben Pestre költözött édes anyjával és testvéreivel maradhasson.

